Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 51 | Vilnius 1938 m. spalio 18 d. (antradienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

KANDIDATŲ SĄRAŠAS JAU PASKELBTAS

Kokių kandidatų? Tokio klausimo dabar jau nieks nestato, nes visi žino, kad turima galvoje būsimieji Lenkijos seimo atstovai, į kuriuos kandidatai buvo paskelbti šio mėn. 13 dieną. Maždaug po keturių savaičių, lapkričio 7-8 dienomis bus paskelbti ir į seimą patekę atstovai. Kurie iš paskelbtų kandidatų pateks į seimo atstovus, tuo tarpu nežinia, o antra vertus šio krašto lietuvių visuomenei ir neįdomu. Be abejo, ne pro šalį būtų plačiau šiuo klausimu išsitarti, nuodugniau jis apsvarstyti ir išdėstyti lietuvių visuomenės nusistatymas. Tačiau dėl žinomų aplinkybių nuo to turime atsisakyti, pasitenkindami tik kai kuriuos faktus pažymėję, o jau skaitytojai tegul patys padaro išvadas. Dar rugsėjo mėn. pabaigoje, kada buvo paskelbta, kokios draugijos gavo teisę rinkti elektorius į apygardos komitetus, „Aido" 43-ame numeryje rašėme:

„Čia suminėjome beveik visas organizacijas ir savivaldybes, kurios turi teisę deleguoti savo atstovus į apygardos rinkimų komitetus. Kiekvienos minėtos organizacijos atstovybė, pavyzdžiui, Katalikių Moterų Draugijos valdyba, Varėnos ar Tverečiaus valsčiaus taryba išrenka joms numatytą atstovų skaičių, kurie skaitomi rinkimų apygardos komiteto atstovai. Visi minėtų organizacijų atstovai, sudarę komitetą, parenka kandidatus į seimą. Rinkėjai, balsuotojai gali balsuoti, rinkti tiktai komitetų išstatytus kandidatus. Pasirinkimo nėra.

Aukščiau išvardintos organizacijos, kurios turi teisę siųsti savo atstovus į rinkimų apygardos komitetus, yra lenkiškos. Tik vienoje kitoje valsčiaus taryboje yra vienas kitas lietuvis. Iš to jau aišku, kad šio krašto lietuviai savo kandidatų į seimą išstatyti negali.

Ta proga primename, kad Lenkijos konstitucija ir kiti įstatymai neverčia balsuoti ir už nebalsavimą nebaudžia".

Šio mėn. 14 dieną galutinai paaiškėjo, kad kandidatų į seimo atstovus skaičiuje **nėra nė vieno lietuvio** ne tik Vilniaus miesto dvejose (45 ir 46) apygardose, bet taip pat nėra nė vieno lietuvio Vilniaus - Trakų ir Švenčionių (47) apygardoje. Į kandidatus pateko tik lenkai, kurių dauguma priklauso prie Ozono, o ši organizacija, kaip neseniai buvo rašyta, oficiališkai pareiškė, kad ji **nieko bendro su tautinėmis mažumomis neturi.**

Manome, kad neapsilenksime su tiesa, pasakydami, kad ir **tautinės mažumos (nelenkai) nieko bendro su Ozonu neturi.**

Tai, rodos, kiekvienas, turįs nors kiek politinės nuovokos, turėtų suprasti. Nenori ar nemoka suprasti tik Vilniaus Ozono organas „Naród", kuris šio mėn. 14 dieną, paskelbęs trijų apygardų kandidatus, kurie visi yra lenkų tautybės žmonės, kimba prie lietuvių dėl mūsų nesidomėjimo seimo rinkimais.

„Naród" 19-ame nr. rašo:

„Įstatymdavybių Rūmų rinkikimai Vilniaus lietuviams yra abejingi. Šiuo atveju lietuviai atsidūrė vienoje eilėje su endekais. Taip pat dainuoja bendrą dainelę „O ordinacija". Dainelė sena, jausminga ir, deja, neaktuali. Ką lietuviai laimės susidėję su endekais — pažiūrėsime".

Toksai yra Ozono spaudos organo stilius. Dėl daromų mums priekaištų, kad nesidomime seimo rinkimais, su „Naród" redaktoriais nesiginčysime. Bet dėl mums prikišamos bičiulystės su endekais štai ką turime pasakyti: Niekuo nepagrįstą prasimanymą grąžiname ponams Salmonovičiams su kaupu, paaiškindami, kad nieko bendro su endekais neturėjome ir neturime.

Endekų nusistatymas seimo rinkimų klausimu mums yra abejotinas. Kodėl mes esame taip, o ne kitaip seimo rinkimų klausimu nusistatę, „Naród" redaktoriai gali sužinoti iš trijų apygardų kandidatų sąrašo.

Tik malonėkite gerai įsiskaityti, o tada tikrai paaiškės, kodėl lietuvių visuomenė nesidomi būsimais seimo rinkimais.

Politiniai susirinkimai

Kaip žinia, po lapkričio 6 dienos bus paskelbti Lenkijos seimo nariai, į kuriuos kandidatai jau dabar žinomi.

Ryšium su lapkričio 6 diena, didesniuose Lenkijos miestuose jau praėjusį sekmadienį įvyko kelė politinio pobūdžio susirinkimai, kurių metu kalbėjo Ozono vadai.

Didžiausias susirinkimas buvo sušauktas Katovicuose, kur tą dieną buvo atvykęs Lenkijos vicepremjeras ir finansų ministeris Kviatkovskis. Jis pasakė didelę politinę kalbą, kurioje tarp kitko pareiškė, kad Ozono vadovybė vedanti pasitarimus su lenkų liaudininkais ir endekais.

Sudegė lenkų orlaivis

Jau nuo seniau buvo ruošiamas stratosferinis lenkų orlaivis „Gwiazda Polski", kuris šiomis dienomis turėjo skristi į stratosferą, ir buvo tikėtasi pakilti aukščiau, negu iki šiol pavyko kitų tautų orlaiviams.

Lenkų orlaivio išskridimo vieta buvo parinkta viename klonyje netoli Zakopono. Kadangi skridimui viskas buvo paruošta, tad buvo laukiama tik giedrios ir ramios dienos, nes ūkanoje ir vėjo metu skridimas pradėti nebuvo galima. Orui šiek tiek pragiedrėjus buvo baigiami paskutinieji darbai ir norėta šio mėn. 14 dieną pakilti. Tačiau pradėjo kilti vėjas ir skridimas buvo atidėtas. Netrukus dėl nežinomų priežasčių, išleidžiant iš orlaivio vandenilio dujas, įvyko sprogimas ir viršutine orlaivio dalis sudegė. Tuo būdu lauktas skridimas stratosferon šiemet neįvyks.

Lenkija susirūpino žydų emigracija į Palestiną

Kaip žinia, neseniai pasibaigęs Kairo mieste viso pasaulio arabų kongresas griežtai pasisakė prieš tolimesnę žydų emigraciją į Palestiną. Įspėjo žydus ir Palestinos gelbėjimo arabų komitetas, grasindamas žydams žiauriausiomis priemonėmis.

Šie du faktai privertė anglus susirūpinti, nes Anglijos valdomose kolonijose yra daug arabų, su kuriais nopatogu bus vesti amžinas karas. Todėl galimas daiktas, kad Anglija sulaikysianti žydų emigraciją į Palestiną.

Visa tai kelia viso pasaulio žydų tarpe didelio susirūpinimo, o ypač ten, kur žydų yra daug. Atkreipė į tai dėmesį ir Lenkijos vyriausybė, nes Lenkijoje yra nemažas nuošimtis žydų, kuriems gali būti uždrausta važiuoti į Palestiną.

Ryšium su tuo Lenkijos ambasadorius Londone lankėsi Anglijos užsienių reikalų ministerijoje, prašydamas, kad Anglijos vyriausybė pareikštų savo nuomonę dėl Lenkijos žydų emigravimo į Palestiną.

Lietuvos Prezidentas renkamas
lapkričio 14 dieną

Lietuvos ministeris pirmininkas kun. Vladas Mironas, pasiremdamas Seimo pakeistu Valstybės Prezidento rinkimų įstatymu, paskelbė naujus Lietuvos Prezidento rinkimus, kurie įvyks šių metų lapkričio 14 dieną.

Valstybės Prezidentą rinks tautos atstovai, kuriuos išrinks valsčių, apskričių ir miestų savivaldybės lapkričio 4 dieną. Iš viso bus išrinkta 128 tautos atstovai. Lapkričio 14 dieną jie suvažiuos Kaunan ir Valstybės Prezidentą rinks slaptu balsavimu. Jų susirinkimui pirmininkaus ministeris pirmininkas arba jo pavaduotojas.

Vokiečių-čekoslovakų betarpiškos derybos

Jau buvo rašyta, kad šiomis dienomis Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris Chvalkovskis buvo nuvykęs pas Vokietijos kanclerį Hitlerį, su kuriuo aptarė svarbiausius abiejų valstybių reikalus. Pasitarime dalyvavo ir Vokietijos užsienių reikalų ministeris Ribentropas.

Vokiečių spauda palankiai įvertino ministerio Chvalkovskio apsilankymą pas Hitlerį, pareikšdama, kad vokiečiai su čekoslovakais dabar susitars be jokių tarpininkų.

Kitą dieną jau oficiališkai buvo pranešta, kad vokiečių kariuomenė pasitraukė iš dvylikos valsčių, kuriuos prieš tai buvo okupavusi ir juos perdavė čekams. Taip pat atiduoti čekams dvi svarbios geležinkelio stotis.

Iš to daroma išvada, kad kitose Čekoslovakijos dalyse numatyto plebiscito nebus, nes naujas valstybių sienas išves mišri čekų-vokiečių komisija.

Belgijos karaliaus kalba Paryžiuje

Per paminklo Belgijos karaliui Albertui I atidarymo iškilmes kalbą pasakė velionies sūnus Belgijos karalius Leopoldas III. Jis visų pirma pabrėžė, kad Prancūzija, pastatydama jo tėvui velioniui karaliui Albertui I paminklą, padarė mostą, kuris Belgijai įsmigo į pačią širdį. Belgija to niekados neužmirš.

Iš eilės karalius Leopoldas atpasakojo trumpai belgų tautos kovas už laisvę.

Baigdamas, karalius Leopoldas pareiškė viltį, kad prasidės geresni laikai, kada pasaulis galės siekti savo likimo, dirbant žmonėms taikoje ir jaučiant, kad tarp tautų viešpatauja santarvė ir draugystė. Be tokios taikos pažanga nėra įmanoma. Taip pat nėra įmanoma laimė tautoms. „Tie žodžiai Belgijai, ir, drįsiu pasakyti, pačiai Prancūzijai pasilieka idealu, kurio mes visomis išgalėmis sieksime", — baigė Belgijos karalius Leopoldas.

Nutrūkus Čekoslovakijos-Vengrijos deryboms

Kodėl nutrūko derybos?

Praėjusiame „Aido" numeryje skaitytojus informavome apie Čekoslovakijos-Vengrijos vykusių Komarno mieste derybų nutraukimą. Derybos buvo nutrauktos todėl, kad Vengrijos pastatytų reikalavimų Čekoslovakijos delegacija nepriėmė, pasiūlydama savo projektus, kurių vėl vengrai nepriėmė.

Dabar jau paskelbta, ko reikalavo vengrai ir ką siūlė čekai. Vengrai reikalavo, kad Čekoslovakija jiems atiduotų 12.940 kv. klm. plotą, kur yra 1.030.000 gyventojų. Tuo tarpu Čekoslovakijos delegacija pasiūlė 1.838 kv. klm. su 105.000 gyventojų.

Kokių ėmėsi priemonių abidvi pusės

Nutraukus derybas tuojau abiejų valstybių buvo sukviesti skubūs ministerių kabinetų posėdžiai. Telegramų pranešimu, pasibaigus nepaprastam Vengrijos ministerių posėdžiui, šio mėn. 14 dieną vakarą buvo paskelbtas įsakymas penkerių metų atsarginiams tuojau atvykti į savo pulkus.

Vengrijos vyriausybė, išleisdama tokį įsakymą, podraug pareiškė, kad padarė taip todėl, kad prie Vengrijos sienos Čekoslovakija subūrė beveik visą savo armiją.

Vokiečiai ir toliau grasina

Anglų sustiprintas ginklavimasis (kaip jau buvo rašyta, Anglija nutarė padidinti du kartus savo sausumos kariuomenę) ir šia prasme varoma propaganda neranda palankumo politiniuose vokiečių sluoksniuose. Daugelyje straipsnių laikraščiai kalba apie „įkarštį ginkluotis". Tas įkarštis prieštarauja Miuncheno atmosferai. Pareiškiama, kad Vokietija negalės būti abejinga šito ginklavimosi akivaizdoje ir iš to padarys atitinkamas išvadas dėl savo pačios ginklavimosi. Vokiečių spauda atsakomybę dėl šitos naujos padėties sumeta Anglijai. „Frankfurter Zeitung" rašo: „Vokietija negali pasilikti abejinga, kai Prancūzijoje ir Anglijoje atsiranda naujas ginklavimosi antplūdis". „National-Zeitung" pareiškia: „Atsakingi anglų sluoksniai turėtų pagalvoti, kad jeigu šita visa agitacija nesiliaus, tai Vokietija gali būti priversta iš naujo peržiūrėti savo pajėgas".

Prancūzų spauda apie naują padėtį

Prancūzų spauda svarsto prancūzų-belgų iškilmes ir karaliaus Leopoldo kalbą, kurią jis pasakė atidengiant jo tėvui paminklą Paryžiuje. „Journal" rašo: „Hitleris neseniai nusprendė praplėsti vokiečių sustiprinimų tinklą ligi Acheno. Į tai atsakymą belgų karalius davė prie savo tėvo paminklo. Iškilmingai buvo patvirtinta 1936 metų spalio mėnesio programa, kuria laikomasi nepriklausomos politikos, tačiau nenorima izoliacijos, ir gerbiami visi pasižadėjimai. Tai stiprus atsišaukimas, kuriuo norima palaikyti taiką sėkmingu bendrabiavimu. „Petit Journal" nurodo, kad nors belgai laikosi neutralumo politikos, tačiau jie supranta, kad dabar atėjo laikas visoms laisvoms tautoms sudaryti bloką, kuris atsilaikytų prieš visus galimumus ir hegemonijos pavojų. Bliumas „Populaire" laikraštyje sako, kad net tie asmenys, kurie Miuncheno susitarimą priėmė labai šiltai, į tą susitarimą nežiūri, kaip į tikslą savyje. Tas susitarimas turi būti pradžia visuotiniam klausimų sprendimui. Paskutinės savaitės įvykiai neparodė, kad šiam reikalui būtų susidariusi ypatingai palanki nuotaika. Vis dėlto reikia žengti pirmyn. Visa rodo, kad po kokių trijų mėnesių sąlygos gali dar labiau pasunkėti. Prancūzija turi veikti. Ji turi suglausti savo ryšius tarp visų sveikų krašto elementų, o už savo ribų—siekti taikingų tikslų.

Užsienis domisi Lietuvos kraštu

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas" rašo, kad kasmet susidomėjimas Lietuva užsienyje vis didėja. Susidomėjimą padidina ir užsieniečiai žurnalistai, kurie dažnai į Lietuvą atvyksta ir paskui plačiai aprašo savo krašto spaudoje.

Dabar Lietuvos Turizmo Draugija gauna daug iš užsienio laiškų ir paklausimų. Atskiri asmens, turistinės organizacijos ir kelionių biurai prašo jiems atsiųsti propagandinės literatūros apie Lietuvą, būtent: plakatų, prospektų, fotografinių nuotraukų ir t. t.

Užsienio susidomėjimas stengiamasi patenkinti. Šiomis dienomis daug įvairios literatūros nusiųsta Hamburgo moksliniam institutui, Danijos, Švedijos ir Norvegijos kelionių organizacijoms.

— Per šių metų rugsėjo mėnesį Lietuva pardavė kitoms valstybėms prekių už 19.238.600 lt., o nupirko už 17.219.900 lt. Vadinasi, jos prekybos balansas turėjo aktyvo per 2 mil. lt.

Nauji tautinių mažumų klausimo sprendimo būdai?

Pasirašant taikos sutartis, po Didžiojo karo nebuvo „pamirštas" ir tautinių mažumų klausimas. Tačiau kaip neišsilaikė tuomet sudarytoji Europos politinė sistema, apskritai imant, taip lygiai kitokį pobūdį įgavo ir tautinių mažumų klausimas. Ir čia pasireiškė vadinamasis politinis realizmas. Daug ką galima politiniui realizmui prikišti, bet reikia pastebėti, kad ši politinė pakraipa daugelyje valstybių yra šiandie labai įsivyravusi.

Kalbant apie tautinių mažumų reikalus, reikia pastebėti, kad tos valstybės, kurios buvo pasirašiusios vadinamas mažumų sutartis, ilgainiui atsisakė nuo tų sutarčių, pasisakydamos, kad tautinių mažumų reikalus tvarkysiančios jos pačios, be Tautų Sąjungos kišimosi. Iš to reikėjo laukti, kad vyriausybės kaip reikiant tvarkys tautinių mažumų reikalus, pasitarusios su pačiomis mažumomis. Deja, įsivyraujant įvairiose šalyse stipriai nacionalistinei diktatūrinio pobūdžio valdžiai,tautinių mažumų padėtis ne tik nepagerėjo, bet dar pablogėjo. Tiktai Čekoslovakijoje tautinės mažumos turėjo, palyginti, gerą gyvenimą, kaip vienoje demokratiškiausioje valstybėje.

Šiandie Čekoslovakija yra padalinta. Nekalbėsime čia apie tikruosius Hitlerio planus, atimant iš Čekoslovakijos Sudetų kraštą. Pagrindan imsime formalinį kivirčo pobūdį. O kivirčas buvo kilęs dėl vokiečių mažumos Čekoslovakijoje. Lenkijos ir Vengrijos reikalavimai taip pat buvo keliami dėl tautinių jų mažumų Čekoslovakijoje. Charakteringas buvo didžiųjų demokratijų nusiteikimas Čekoslovakijos atžvilgiu. Kadangi Čekoslovakijoje buvo iš tikrųjų daug vokiečių, tai tos pačios valstybės, kurios kadaise Čekoslovakiją sukūrė, dabar ją vertė nusileisti Vokietijos reikalavimams, kurie ypač Anglijai atrodė visai teisingi. Teisingais taip pat pripažinta (Miuncheno konferencijoje) Lenkijos ir Vengrijos reikalavimai.

Iš Čekoslovakijos padalinimo galima spręsti, kad didžiosios demokratijos, kurios, kaip Hitleris pabrėžė, pačios yra metusios tautų apsisprendimo šūkį, eis ir toliau teisingumo keliu. Juk Čekoslovakijos padalinimas neišsemia komplikuoto tautinių mažumų klausimo. Dar daug kur yra tautinių mažumų, o dėl to paties ir ginčytinių teritorijų. Jeigu Čekoslovakijos mažumų reikalavimus didžiosios demokratijos patenkino, tai turėtų būti lygiai atsižvelgta ir į kitų šalių tautines mažumas. Hitleris yra pasakęs, kad dabar Vokietija neturinti jokių teritorinių pretensijų prie kitų valstybių, bet tai dar nereiškia, kad ir kitos valstybės neturėtų jokių teritorinių pretensijų. Kitaip sakant, naujoji politika turėtų siekti ir kitur, kad valstybių politinės sienos atitiktų etnografines sienas. Tuo būdu iš tikrųjų būtų padėti taikai stiprūs pagrindai, o juo labiau, kad daug kur tautinių mažumų padėtis yra labai sunki.

Tokias išvadas galima daryti iš paskutiniųjų Europoje įvykių. Bet ar jos yra teisingos? Ten, kame parodoma stipri jėga, jos tikriausiai bus visuomet teisingos, nes, kaip pasirodo, didžiosios demokratijos taikos vardan pačios jėgai žemai nusilenkia ir kitus priverčia nusilenkti. Bet ar mažesniųjų valstybių reikalavimai dė tautinių mažumų bus imami domėn? Jeigu tautinių mažumų klausimo sprendimas baigsis tik tuo, kas yra ligi šiol Čekoslovakijoje padaryta, tai ramumo Europoje sunku būtų tikėtis.

Pravartu pasakyti dar keli žodžiai apie kitokį tautinių mažumų klausimo sprendimo būdą. Turime galvoje tiesioginį vyriausybių susitarimą su tautinėmis mažumomis. Pirmoji, kaip žinia, šiuo keliu nuėjo Rumunija. Kada kitos valstybės, ypač tos, kurios savo sienose turi daug tautinių mažumų, sutvarkys panašiai su jomis visus reikalus, tuo tarpu nežinia, nors politinis realizmas liepia, rodos, šiuos reikalus tvarkyti pagal esamą tikrovę.

A. P.

Baltijos valstybės nori būti neutralios

Jau buvo minėta, kad šiuo metu Baltijos valstybių politinio gyvenimo vairuotojai svarsto klausimą dėl visų Baltijos valstybių neutralumo paskelbimo. Apie tai rašo ir Baltijos spauda. Pavyzdžiui, Kaune leidžiamas didelis savaitraštis „Ūkininko Patarėjas" paskutiniame savo numeryje taip šiuo klausimo rašo:

„Visos šiaurinės valstybės, ypač tos, kurios yra kaimynystėje su Vokietija, viena po kitos pareiškia, kad jos nenorinčios kištis į didžiųjų valstybių varžytines ir norinčios pasilikti nuošaliai, norinčios su visais sugyventi kaip galima geriau. Tokios pačios politikos yra nusistačiusios laikytis ir Baltijos valstybės. Užsienių spauda yra paskleidusi gandų apie kažin kokius Vokietijos pasiūlymus Lietuvai, pagal kuriuos neva Vokietija siūlanti sudaryti su Lietuva ar tai nepuolimo sutartį keliolikai metų, ar tai ekonominę sąjungą ir panašiai. Tuo reikalu net Anglijos parlamente buvo paklausimas: esą, ar tiesa, kad Vokietija norinti su Lietuva sudaryti sutartį, pagal kurią visos Lietuvos prekės turėtų eiti į Vokietiją ir Lietuva už tai pirmoje eilėje viską tiktai iš Vokietijos pirktų. Anglijos vyriausybės vardu buvo atsakyta, kad tuo tarpu tos žinios nepatvirtintos, kad apie tokius pasiūlymus Lietuvai nėra nieko žinoma, ir kad Anglijos vyriausybė visomis pastangomis neleis, kad kas nors pakenktų Anglijos prekybai.

Kaip žinoma, didelė Lietuvos eksporto dalis dabar eina į Angliją ir Lietuva atitinkamai perka iš Anglijos, todėl Anglija ta prekyba yra suinteresuota. Iš tikrųjų vis tai yra tiktai gandai, bet tas Anglijos vyriausybės pareiškimas yra įsidėmėtinas, kad ji savo prekybines pozicijas Lietuvoje yra pasiryžusi iš savo pusės saugoti.

Ir Lietuva, ir visos Baltijos valstybės, kaip ir kitos kaimyninės Vokietijos valstybės, yra nusistačiusios laikytis visai neutraliai ir daryti viską, kas yra reikalinga, kad santykiai ir su Vokietija ir su kitomis valstybėmis būtų kuo geriausi. Lietuva visą laiką stengiasi reikalus taip tvarkyti, kad nebūtų jokių priežasčių nesusipratimams kilti. Jeigu iš kitų valstybių irgi rodoma tokia pati gera valia nekelti nesusipratimų, tai tada galima tikėtis, kad ir neatsiras pavojaus tiems santykiams pablogėti.

Visų Baltijos valstybių užsienio politikos vadovai paskutiniu laiku yra ypatingai įsakmiai pabrėžę savo nusistatymą išlaikyti visišką neutralumą kitų valstybių santykių atžvilgiu. Estijoje jau yra net tam tikras neutralumo įstatymas parengtas, kuriuo pareiškiama, kad jokiais atvejais Estijos teritorija negali būti panaudota kitų valstybių kariniams tikslams, taip pat ir jos ūkiniai ištekliai negali būti pavesti vienos kurios šalies naudojimui.

Šitoksai Baltijos valstybių nusistatymas galės būti geriausias taikos laidas šitoje Europos vietoje. Reikia tiktai pageidauti, kad kitos, ypač didžiosios valstybės, Baltijos valstybių nusistatymą atitinkamai gerbtų. Tada ir mes dabartinę neaiškią pasaulio politikos padėtį pergyventumėm be žymesnių sukrėtimų."

Ką veiki, mokytojau?!

(Gyvenimas ir mokykla)

Mokslo metų pradžioje ir pabaigoje, egzaminų ir išleistuvių metu daug kalbama ir rašoma apie spartų darbą mokykloje, apie mokinio tinkamą paruošimą gyvenimui ir tt.

Patiems gi mokytojams, kol jie pasiekia visas kvalifikacijų aukštybes, reikia ilgai kopti į viršų per pedagoginės literatūros krūvas, kur daug gražių žodžių ir minčių prirašyta apie mažo žmogaus auginimą, apie jo silpnybes ir ypatybes, o pagaliau ir apie paties mokytojo darbą, apie kilnumą ir žmoniškumą.

Jei mokytojas iš viso to savo mokslo nenoromis ką ir užmiršta, tai nėra pavojaus suklysti: rūpestingoji kuratorija nuolat jam primins, kas darytina, kas draustina, kas galima, o ko negalima.

Tokia yra vaikų mokymo teorija. Bet susidūrus su gyvenimu, su praktika ir palyginus ją su gražiais žodžiais, dažnai ir arkliui, tur būt, galima būtų iš juoko nusišypsoti ir krokodilui ašarą išlieti. Taip juokinga ir skaudu darosi matant, kaip visa, kas gražu, gyvenime dingsta be žymės, nelyginant tas spalvotas, žėrįs ir viliojąs burbulas, pro šiaudelio galą vaiko išpūstas, o paskui sproges. Lieka tik keli smulkūs lašeliai, muilinio, drumsto vandens.

Tušti indai garsiai skamba—sako mūsų žmonių išmintis. Nejaugi daug kalbą ir rašą kai kurie auklėtojai apie jauno piliečio auginimą būtų virtę tuščiais indais? Tatai tenka kai kada matyti iš jų darbo vaisių.

Vieną šio rudens gražią dieną einu kartą į apykaklę susitraukęs, minu kojomis per rudens lapus. Dėmesys tai šen tai ten krypsta ir vis sustoja ties pageltusiais lapais, ties ošiančiais medžiais. Ir nori žmogus beveik balsu sušukti: mielas rudenėli, koks tu gražus, auksinis, svajingas ir drauge neramus!

Bet čia netoli išgirdau triukšmą, nežmonišką vaikų cypimą ir ergelį, nelyginant per antrojo ultimatumo dienas, kada buvo šaukiama dėl persekiojamų užolzio brolių atvadavimo, kada visos radijo stotys tam tikru laiku kone vienais vaikų balsais švilpė ir spiegė. Arčiau priėjęs pamačiau liaudies mokyklos vaikus, apsčiai ratu apstojusius menką į žemes susmegusią — pogrindžio krautuvėlę, kurios šeimininkas nusiminimo ir pasipiktinimo pilnomis akimis žiūrėjo į išdykusius vaikus, geruoju ir bloguoju prašydamas juos pasitraukti nuo durų. O vaikai, savo apgulimu patenkinti, garsiai juokdamiesi, ėmė mėtyti kažin kokius kietus daiktus į krautuvės vidų. Paskui daiktus įkandin ėjo žodžiai:

. .ak, prakeiktas parke!

— Svogūnu pasmirdęs snuki, latre!

— Ko čia dar tebetūnai?

— Ar nežinai, kur tau vieta?

— Von Lepestinon!

— Palestinon — pataisė kitas kiek didesnis ir brandesnis.

Iš nerimtų jaunų vaikėzų girdėjai žmogus tokius pačius posakius, kurie tenka dažnai nugirsti iš suaugusių gatvės kurstytojų, iš kraštutinių šaukalų, kurie vaikščioja gatvėmis, pakampėmis ir agituoja ramų praeivį. Tai nebuvo jų pačių kurti keiksmažodžiai, tai nebuvo jų pačių sugalvoti plūdimosi sakiniai! Žodžiai nederėjo jų amžiui. Aišku, tai vyresniųjų darbas.

Gyvename nežmoniško tautų neapsikentimo amžių. Bet koks pašlemėkas, nevala, šašas, vos keverzoja pirmąsias raides, o jau rašo gatvėse ant tvorų, kreidos iš mokyklos pavogęs, savo kaimynui mirties sprendimą ir dar prideda šlykštų ne mūsų kilmės, atvežtinį keiksmažodį. Miesto centre ir priemiesčiuose dažnai tenka matyti pažymėtus vartus, kas čia gyvena...

Kur tad gražūs auklėjimo šūkiai, pavyzdžiai ir dėsniai?!

Viskas tirpsta karštoje neapykantos ugnyje, kuria liepsnoja ir tie žmonės, kuriems kaip tik reikia daugiausia šalto proto, žmoniškumo ir meilės. Visa tai regint ir girdint, prisimena šventa ir amžina tiesa, kuri skelbia štai ka: Nuo adatėlės ant kamuoliuko, nuo kamuoliuko ant kumeliuko. Nuo mažų dalykų prieinama ir prie didelių. Paskui neapykantoje užaugęs žmogus sunku besulaikyti tėvams ir teismams. Ar negeriau tad būtų mokytojams ir auklėtojams labiau susirūpinti savo auklėtiniais ir jų neskriausti? Tie patys daugelio smerkiami dalykai gyveni-

DRAS MARTYNAS YČAS. 7)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Grįždami atgal užsukome į Petrapilį. Užeinu pas A. B. Neidgardą Tatjanos komiteto pirmininką. Jis man parodė spausdintą sąmatų projektą, kur mūsų C. Komitetui Vilniuje buvo numatyta skirti 30.000 rublių mėnesiui. Aš pranešiau jam tikrąjį šelpimo vaizdą ir paprašiau tą sumą padidinti. Jis paėmė plunksną ir iš 3 padarė 5. Tuo būdu buvo išgauta mėnesinės pašalpos C. Komitetui 50.000 rub.

Sugrįžome į Vilnių su stambiais pinigais. Jau niekas nebesiūlė mūsų Komitetui likviduotis, prieglaudas uždaryti. Pavadinome įvairius bendrabučius ir prieglaudas Maskvos organizacijų bei įstaigų vardais, kurios aukojo joms išlaikyti pinigų. Pranešus apie tai, maskviečiai buvo patenkinti. Vėliau iš jų gavome dar pinigų tolimesniam prieglaudų laikymui.

Gegužės mėnesio 3—7 d. buvome pakviesti į Petrapilį į Tatjanos komiteto skyrių įgaliotinių visos Rusijos suvažiavimą. A. B. Neidgardas specialiai pakvietė ir E. Vileišienę, kuri pačiame suvažiavime pasižymėjo savo aktingumu ir buvo pirmininko pristatyta carienei Aleksandrai, kaipo viena iš veikliausių moterų.

Suvažiavimas buvo gausus: susirinko Žiemos Rūmuose du šimtai atstovų iš įvairių Rusijos vietų. Posėdį atidarė pati carienė, asistuojama jos dukrų — kunigaikštyčių Tatjanos ir Olgos. Atstovais buvo atsiųsti dažniausiai aukšti administratoriai—gubernatoriai, bajorvedžiai, prokurorai, aukštieji teisėjai ir kiti žymūs asmenys. Lenkus atstovavo gr. Vielepolskis, Sobanskis. H. Sviencickis ir Vilniaus miesto valdybos narys Rydel. Latvius atstovavo V. Dumos atstovas Zalit, žydus baronas Ginzburg. Buvo daug pranešimų iš vietų. Daugiausia įvairaus plauko „sanovninkai" garbino didžiąją kunigaikštytę Tatjaną, pripasakodami jai visokių perdėtų komplimentų, pabrėždami, kiek populiarus yra jos vardas žmonėse.

— Kiekvienoje pirkelėje Kaukazo krašte, kiekviena moteriškė, eidama gulti, meldžiasi už Tatjaną!—sakė Tifliso teismo rūmų pirmininkas Čebyševas.

Jį sekė kiti, sudarydami pagyrų chorą, nuo kurio svaigo jaunų kunigaikštyčių galvos. Vis tai buvo daroma tiksliu patikti carienei, kad vėliau galėtų išgauti iš jos sau visokių malonių...

Posėdžiai praėjo didingai, su didžiausiomis iškilmėmis, kurie baigėsi bendrais vaišėmis Carskoje Sielo rūmuose ir bendra fotografija.

Emilija Vileišienė sėdėjo arti carienės,. Jai teko ne tik garbė sėdėti šalia jos, daug nušviesti mūsų tremtinių padėtį, bet ir iškelti mūsų skirtingumą nuo lenkų, jai besikalbant per posėdžių pertraukas su senatoriais ir kitais aukštais suvažiavimo dalyviais. Ji buvo gyva lietuvių tautos agitatorė, kuri sugebėjo be jokios aukštesnės politikos užkariauti simpatijas mūsų tautai, su kuo tik teko jai kalbėtis.

Iš suvažiavimo sugrįžus į Lietuvą, radome padėtį dar pablogėjusią. Lietuvos dalis jau buvo vokiečių armijos okupuota; jie slinko vis gilyn: Visas Prūsijos pasienis — Jurbarkas, Seredžius, Raseiniai, Kelmė, Telšiai, Palanga—visu ruožu jau buvo nuteriota kraštas. Mūšiai ėjo Ventos ir Dubysos krantais prie Rėkyvos ežero. Šiauliai jau gerokai buvo sunaikinti. Kada aš su K. Šalkausku ir gen. Kuznecovu važiavau pro juos į Mintaują, už 9 kilometrų nuo jų, Aukštelkuose, stovėjo vokiečių artilerija ir apšaudinėjo miestą. Daug žmonių buvo iš to rajono pabėgę, o miestas visas ištuštėjęs. Šiaulių klebonas kun. Jasenskis jau buvo Kairiuose. Kiti žmonės slapstėsi miškuose.

Mums bevažiuojant ir Komiteto skyrius beorganizuojant, teko išgirsti, kad vyriausias rusų štabas esąs sugalvojęs naują priemonę prieš vokiečių armiją, būtent, pastraukiant viską deginti, naikinti, žmones išgabenti į Rusijos gilumą, kad atėjęs priešas rastų tik plikus laukus ir nuteriotas trobas. Būk jau taip buvę suplanuota, kad kiekvienas valsčius turėsiąs trauktis su savo viršaičiu, o keli valsčiai su žemiečių viršininku pryšakyj.

Žmonės visur buvo neramūs. Atrodė lyg paukščiai, pakilę ant medžių šakų, dairėsi aplink, kad pavojui užėjus laiku pakiltų ir išskristų.

Mūsų bendradarbiavimo su Miestų Sąjungos įgaliotiniu gen. Kuznecovu planai buvo labai gražūs, bet jų vykinti jau nebeteko, nes vokiečiai vis brovėsi į Lietuvą gilyn.

Vilniuje susitikau su broliu Jonu. Drauge nuvykome į Biržus ir aplankėme savo gimtinę. Paskui per N. Radviliškį iškeliavome į Naujarigę (Fridrichstadtą). Pakelėje miškuose jau buvo dideli pulkai pabėgėlių ir besitraukiančių armijos dalių. Generolo Plevės štabas jau buvo iš Mintaujos į Kreicburgą išsikėlęs. Daugpilyje jau buvo pilna privažiavusių iš įvairių Lietuvos vietų pabėgėlių, kurie stengėsi geležinkeliais kraustytis į Rusijos gilumą.

Žmonėse buvo sukelta panika. Jokios tvarkos nesilaikyta, niekas tremtiniais be mūsų C. Komiteto įgaliotinių nesirūpino.

Nukeliavome į Petrapilį. Čia rinkosi V. Duma posėdžiauti. Fronte reikalai buvo blogi. Tvirtovės—Novogeorgievsk, Osoviec, Gardinas, Alytus, kaip kortų namukai, vienos po kitų griuvo. Iš visur rusų kariuomenė traukėsi, vos po kelias dienas vokiečių armiją sulaikydama.

Kaunas jau buvo vokiečių armijos apsuptas ir buvo laukiama greito puolimo. Visiems jau buvo aišku, kad Lietuva greitu laiku bus vokiečių užimta. Imta galvoti dėl ateities darbų. Taip pat buvo aišku, kad Vilniuje laikyti besimokinančioji jaunuomenė nebegalima. Todėl C. K. nutarė pasiųsti kun. K. Alšauską, J. Balčikonį ir J. Vokietaitį į tolimesnius Rusijos miestus paieškoti vietos bendrabučiams ir mokykloms. Jie, apvažiavę Vitebską, Smolenską, Orlą, rado, kad visos tos vietos jų tikslui nepatogios ir jau perpildytos visokių karo įstaigų, todėl nukeliavo į Voronežą, toli nuo karo lauko stovintį miestą. Čia rado tinkamų bendrabučiams namų ir juos užėmė. C. Komitetas ilgai priešinosi ir barė savo įgaliotinius, kam norį taip toli gabenti moksleiviją. Galiausiai C. K. vis dėlto sutiko savo globojamą jaunuomenę toliau nuo viso pikto išgabenti.

(B. d.)

me dažnai nei baisūs nei biaurūs, nelygu pro kokius akinius į juos bus žiūrima. Reikia tik trupučio blaivumo, kad pragiedrėtų piktos valios žmonių niaukiama ir biaurinama aplinka. Nebūtų nei kaime, nei mieste tiek skundų ir prašymų dėl nuolat mindžiojamų teisių, o rudens saulutė linksmiau visiems nusišypsotų.

Čia aprašytame įvykyje mokiniai buvo apstoję žydo krautuvėlę ir žydą plūdo. Šiandie žydą, o rytoj kitos kurios tautos žmogų. Jauna siela, labai lengva kitų įtakai, nuo mažens pranta nesavarankiai dalyvauti politinio gyvenimo žiaurumuose ir sūkuriuose. Mokyklos, kurios drausdavo savo mokiniams skaityti laikraščius, visai gerai darydavo. Mokiniui leisti dalyvauti demomstracijose, užpuolimuose, daryti jį aktingą tokių ar kitokių įvykių pilietį, vadinasi, duoti neatsakančiam už savo veiksmus žmogui vėzdą į rankas. Kitas dalykas subrendę aukštųjų mokyklų auklėtiniai, šių ir norėdamas nesulaikysi.

Bet mažiesiems aistringoji politika ir jos visoki šūkiai turėtų būti uždraustas vaisius. Jei to nedraudžia mokytojas, tai turėtų drausti tėvas, o jaunųjų kurstytojams turėtų ateiti galas. *Lūšėnas.*

Nuo šiol tik vokiečiai yra vidurinės Europos valstybių partneriai

Vokiečių laikraštyje „Frankfurter Zeitung“ buvo įdėtas didelis vedamasis straipnis apie paskutinio laiko politinius įvykius ir tų įvykių sukeltas permainas Europoje.

Minėtas laikraštis tarp kitko štai ką rašo:

„Visiškai suprasdama labai didelę įvykių reikšmę, Prancūzijos vyriausybė nepaleido į darbą per paskutinius metus sukurto savo sąjungininkų karinės galios aparato. Mes nenorime abejoti prancūzų tautos taikingumu, jeigu konstatuosime, kad Prancūzijos rytų sąjungininko — Sovietų Rusijos svoris pripažintas nepakankamu, nors savo laiku jis buvo laikomas reikšmingu ir galingu. Net Prahai Stalinas su savo bombanešiais lemiamu momentu nieko nereiškė. Prancūzijos sąjungų politika, bet ne glaudus anglų — prancūzų bendradarbiavimas, buvo tuo, kad ilgai Vokietijai neleido grąžinti sau savo sprendimo ir savo naturalias pozicijas Europoje, o taip pat kartu susitaikinti su Prancūzija. Dabar išnyko veiksnys, kuris Prancūzijai jos santykiuose su Sovietų Sąjunga buvo pats svarbiausias. Čekoslovakija nustojo savo strateginės pozicijos, kuri jai buvo skirta Paryžiaus ir Maskvos. Nuo viso to ji galutinai atsisakė.

Metais mes, vokiečiai, turėjome neišspręstą klausimą, kaip ištrūkti iš prancūzų — čekų replių. Mes nepastebėjome, kad tasai klausimas buvo neteisingai pastatytas. Geriausias būdas buvo ne stengtis ištrūkti iš replių, bet sulaužyti jas. Tai vienas iš istorinių Hitlerio nuopelnų. Dabar mes nenorime kalbėti apie tai, kad Paryžiuje, Londone ir Prahoje padarytos nesuprantamos klaidos. Mes norime remti savo viltis tuo, kad 4-rių didžiųjų valstybių pasitarimo Miunchene pagrindu buvo smarkiai pakitėjęs vaizdas ir naujas jėgų pasiskirstymas Europoje. Tie pakeitimai, betgi liečia tiktai rytų Europą. Vakarinėje kontingento pusėje nieko nepakitėjo nuo Didž. Britanijos iki Ispanijos ir Šiaurės Afrikos. Anglija priklausys anglams, Prancūzija — prancūzams ir Ispanija — ispanams. Anglijos — Prancūzijos sąjunga, kuri karo pavojaus akivaizdoje vėl buvo pertikrinta, ir dar stipriau, negu bet kada, tačiau vis tik su tuo skirtumu, kad ateityje mes galime tikėtis susitikti su tomis valstybėmis, ne kaip priešai bet kaip draugai. „Mes“,— čia reiškia nepajudinamą vokiečių-italų bloką,—sako laikraštis. Lygiai taip pat, kaip Europoje daugiau negali būti svarbių Prancūzijai interesų, kurie kartu nebūtų italų interesai ir priešingai. Šiuo metu tiek pakitėjo sąlygos rytų Europoje, kad Anglija ir Prancūzija čia daugiau neturi jokių naštų dėl buvusių sąjungų.

Nauja čekų ir slovakų valstybė turi tik vieną teisingą kelią: toji nauja valstybė turi stengtis atlikti tokią misiją, kuri geriausiai atliktų amžiniems Bohemijos ir Vokietijos santykiams, negu tą, kurią norėjo ten vykdyti iki šiol. Ir tas kelias jau pradėtas ir lieka laukti iki kurio laipsnio jis išsivystys. Naujo Čekoslovakijos užsienių reikalų ministerio reputacija dėl to kelio teikia daug vilčių. Jeigu to nebūtų, tai Musolinis nebūtų jo priėmęs naujam čekoslovakų ministeriui išvykstant iš Rymo.

Tai, kas įvyko per paskutines savaites ir kas dabar dedasi čekų valdomose teritorijose, negali neturėti įtakos visai pietų — rytų Europai. Vokietijos priežastis neabejotinai smarkiai pakilo. Pagaliau mes žinome, bet ne prancūzai, ar anglai yra naturalūs tų kraštų partneriai. Europos likimas dabar yra rankose tų žmonių, kurių laimingą darbą mes sveikinome ir kuriems mes ateityje norime tikėti, jeigu Vokietijos ir Italijos partneriai veiks tokia pat dvasia kaip ir Miunchene.

Visi kiti Vokietijos reikalavimai, net kolonijų klausimas iki šiol neiššaukė Prancūzijoje kiek nors rimtesnio susirūpinimo. Tos kliūtys taip pat netrukdys ir susitarimui su Anglija. Tiktai ispanų problema — pats sudėtingiausias klau simas po Čekoslovakijos problemos — laukia savo išsprendimo. Tasai klausimas išaiškins Italijos santykius su Anglija ir Prancūzija, o kartu su tuo tatai suteiks galimumų tolimesnei bendrai pažangai“ — baigia laikraštis.

„V“.

Susirūpinkime išvažiavusiais Latvijon

Rasis, tur būt, nuomonių, kurios nesutiks su čia pareikštomis, bet, galvodami, kad važiuojančių į Latviją sezoniniams vasaros darbams mūsų tautiečių negalime palikti Dievo valiai ir jų šeimininkų globai, matome gyvą reikalą šia tema išsitarti plačiau, pagvildenti ją ir nustatyti kitiems ir tolimesniems metams keletą aiškių gairių, pradėti naują tų darbininkų gyvenimo laikotarpį.

Mūsų kraštas dėl tam tikrų priežasčių yra atsidūręs tokioj keblioj ūkiškoj padėty, kad daugumui ūkininkų palieka vienintelė išeitis važiuoti sezoniniams vasaros darbams į Latviją.

Pradžioje tenka pastebėti, kad emigruoti leidžiami sveikiausi fiziškai asmenys. Vadinas, geriausios jėgos, kurios galėtų būti sunaudotos savam krašte, išvežamos kitur nelyginant kokios prekės. Važiuoja Latvijon ir vyrai ir moterys, nevedę ir vedę. Kartais šie pastarieji net vaikus svetimųjų globai palikdami, nekalbant jau apie tai, kad savo ūkį palieka be priežiūros.

Norėdami paremti tvirtinimą, kad toji emigracija yra žalinga, suminėsime tiktai, kas už uždirbtuosius pinigus padaroma. Ogi prisiperkama dviračių, parėdų, per žiemą kortuojama ir geriama, o pavasarį vėl važiuojama Latvijon.

Daugelis vyrų sugrįžę iš Latvijos tik kortas, degtinę ir dviračius temato, o merginos kiton, lygia dalim pavojingon, vagon nukrypsta. Daugelis jų, žinia, Dievui sielą kaltos, bet daug yra ir tokių, kurios atvažiuoja „latviokais“ apsunkintos arba tuos „latviokus“ prieglaudosna atiduotus palieka Latvijoj. Dalykas ypatingos svarbos todėl, kad tokių darbininkų išvažiuoja ne dešimtys, ne šimtai, bet tūkstančiai. Ir, žinia, didelę net absoliučią jų daugumą sudaro mūsų tautiečiai — lietuviai.

Šiuo savo straipsniu nenorime ir nesistengiame taip plačiai išbujojusios emigracijos sulaikyti, nors visas jos neigiamas puses iškeliame aikštėn. Taip kalbėdami, turime visai kitą tikslą. Mums svarbu konstatuoti štai kas: *sezoninė vasaros darbams emigracija Latvijon gadina mūsų visuomenės patį sveikiausį elementą.* Jei, apskritai, apie visuomenę kalbame kaipo apie sveiką, tai turime galvoje jos pagrindą. Mūsų visuomenės pagrindas, visi pripažįstame, yra kaimas. O kai tan kaiman pradeda skverbtis puvėsio grybas — mes negalime į tai žiūrėti pro pirštus.

Daug kaimo merginų Latvijoje susituokia su latviais, gudais, rusais ir kitokiais; daug jų taip susituokusių ir visiškai savan kraštan negrįžta.

Prie šių pastebėjimų pridėkime dar kelias dešimtis neseniai atvežtų įvairaus (2 — 3 met.) amžiaus nevedusių tėvų vaikų. Tai padarysime dar dvi išvadas, kurios apibūdins šios emigracijos mūsų visuomenei kenksmingumą: *mažėja skaičius merginų, galinčių su lietuviais susituokti, o vyrai tuo būdu turi sau ieškoti žmonų kitataučių* ir *plinta betėviai vaikai, kuriems tautinis ir religinis išauklėjimas nėra užtikrintas.*

Grįždami dabar prie visuomenės, kaipo prie stipriai susiorganizavusio vieneto, pasireiškiančio kiekviename nary lygia dalim kaip visumoj, tai aišku, ko turime ateityje laukti. Dorovinis ir fiziškas susmukimas, išsigimimas, ištautėjimas ir pan. — labiausiai gali mus sumindžioti ir sutrinti.

Laikas šia tema, atrodys gal kai kam, kalbėti nepatogus: dauguma tų emigrantų greitai grįš. Bet, žinome gerai, kad jų ir žiemoti Latvijoj lieka, ir daug tų pačių ir naujų kitimet Latvijon važiuos. Juk nauji darbo keliai, kurie darbo rankų perteklių nuo Latvijon važiavimo atitrauktų, dar neišrasti ir negalvojama, rodos, jų ieškoti. Mes, žinoma ir suprantama, kažin ko čia taip pat neišrasime. Bet vis dėlto mes galėtumėm prabilti į visus tuos važiuojančius ir besirengiančius važiuoti, kad jie išvažiavę palaikytų ryšius ne tik su savo namiškiais ir artimais giminėmis, bet palaikytų juos ir su visa kita lietuvių visuomene. Užsiprenumeruotų ten, Latvijon, Vilniuje leidžiamų lietuviškų laikraščių. Kam tai būtų keblu ar nepatogu, galėtų tas gauti juk lietuvišką laikraštį ir Latvijoj leidžiamą. Tik, aišku, reikalinga tam tikro judrumo ir gerų norų, reikalinga tie geri norai darbais paversti, o nepalikti jų savyje tūnoti. Laisva valandikė vis atsirastų žvilgterti vienos kitos žinelės, paskaityti kokį straipsnelį ar korespondenciją.

Už kiekvieną lietuvį, kad jis tokis o ne kitokis, ta ar kita linkme pakrypsta, žymia dalim atsakome mes visi. Todėl manome, kad čia tam tikros pareigos atitektų ir Latvijos lietuviams. Juk jie taip pat galėtų tam tikrais, jiems žinomais ir galimais būdais prieiti prie tų iš svetur atkeliavusių brolių. Galėtų surengti jiems, kur, žinoma, numatytų tai reikalinga, vieną kitą pramogėlę, pateiktų naudingų žinių paskaitų forma. Apie kokią ypatingą veiklą, sakysim, apie tų darbininkų draugiją nė kalbos būti negali, bet vis tik galima padaryti daug, labai daug, kad ir negausiomis priemonėmis, atitinkamai jas panaudojant. Tada nebūtų mums pavojaus, kad mūsų brolis svetur išvažiavęs neranda ten paramos.

Tad, mūsų manymu, švenčiausia Latvijos lietuvių, jų spaudos ir organizacijų pareiga būtų su šiais dalykais susipažinti, atitinkamai aptarti ir imtis galimų priemonių.

Vl. R.

Atėjo ruduo. Skolingi prenumeratoriai turėtų atsiminti duotus pažadus ir atsiųsti iki šiol nesumokėtą prenumeratą.

„Aido“ administracija laukia ir tikisi, kad prenumeratoriai jos neapvils, o ypač dabar, kai „Aidas“ pradėjo eiti dažniau.

Taip pat laukiame ir naujų „Aido“ ėmėjų ir skaitytojų. Tenebūna be „Aido“ nė vienos lietviškos šeimos!

• KORESPONDENCIJOS •

Rudnia, Gardino apskr. *Švietimo reikalai.* Visoje Rudnios parapijoje yra 15 didesnių ir mažesnių kaimų bei vienkiemių. Su nedidelėmis išimtimis juose gyvena lietuviai. Nelietuvių yra Ūtelėj, Grišoniškėse, Jočiuose ir Pakuliškėje.

Pastarajame daugumą nelietuvių sudaro vadinamieji osadnikai. Visuose kituose kaimuose gyvena lietuviai.

O dabar švietimo reikalai. Visoje parapijoje yra šešios nelietuviškos mokyklos, kurios veikia šiuose kaimuose: Lynažeryje, Kašėtose, Kaniavoje, Noškūnuose, Rudnioje ir Dalinoje. Jose dirba iš viso 5 mokytojai.

Lynažeryje ir Kašėtose mokyklų vedėju yra mokyt. Marcinkian. Jis lietuvių kalbos nei teorijoje, nei praktikoje nemoka ir, žinoma, jos nemokina. Vieną savaitę jis mokina Lynažeryje, kitą—Kašėtose.

Lynažeriečiai tokiu mokymu nesitenkina ir savo vaikus dar mokina namie, ypatingai lietuvių kalbos ir tikybos.

Kaniavoje mokytojauja mokyt. Kondrakevičius. Jis savo laiku buvo lietuvių šelpiamas. Lietuviškai moka, bet lietuviškai nemokina. Su vietos gyventojais jis lietuviškai taip pat nekalba.

Noškūnuose dirba mokyt. Milevskis. Lietuviškai jis vieną kitą žodį moka, bet mokykloje lietuviškai nedėsto.

Rudnioje mokina mokyt. Velička. Jis lietuviškai moka, bet lietuvių kalbos mokykloje jau nebedėsto. Į vaikus lietuviškai prakalba, kai tie ko lenkiškai visai nesupranta. Praėjusiais mokslo metais šioje mokykloje buvo savaitėje viena pamoka skirta lietuvių kalbai. Šiemet jos jau nebėra. Mokytojas aiškinasi tuo, kad nesą lietuviškų vadovėlių ir kad tėvai patys tuo nesirūpiną.

Dalinoje mokina mokyt. Katarova. Ji lietuviškai nemoka ir vaikų lietuvių kalbos nemokina.

Visose čia išvardytose mokyklose tikyba dėstoma lenkų kalba. Tuo reikalu nedaro jokių pastangų nei tėvai, nei Rudnios klebonas kun. Raupelis.

Palankinis.

Povilonys, Lydos apskr. *Rinko žinias.* Šio mėnesio pirmomis dienomis Žirmūnų valsčiaus ribose lankėsi po kaimus kažkoks valdininkas ir rinko žinias apie vidurinį bei aukštesnįjį mokslą einantį jaunimą. Klausinėjo ir užsirašinėjo: 1) kas, kur ir kokioj mokykloj mokosi, 2) besimokančiojo jaunimo tėvų tautybę ir turtingumą, 3) kokius prenumeruoja bei skaito laikraščius, 4) ar jų gyvenamose vietose yra kokios organizacijos, 5) kas turi radijo aparatą.

Spalio 5 d. tas pats valdininkas buvo Povilonių vienkiemyje. Čia užklaustas, kuriam tikslui renkąs tokias žinias, jis pasiaiškino esąs gavęs švietimo ministerijos įsakymą ištirti Žirmūnų valsčiaus ribose gyvenančių žmonių susipratimo pokštį.

m. n.

Punskas, Suvalkų apskr. *Kooperacija.* Jau treji metai, kai čia veikia lietuvių vartotojų bendrovė „Talka“, kuri aprūpina vietos ir apylinkės gyventojus visokiomis reikalingomis prekėmis. „Talka“ turi 166 narius. Iš 5.500 parapijos gyventojų — skaičius nedidelis. Atrodo, turėtų būti mažiausia 800 narių. Tokį skaičių turėdama, „Talka“ lengviau galėtų išplėsti savo veikimą. Taigi, punskiečiai, atėjus rudeniui, kada kišenėje atsiranda daugiau pinigų, visi rašykimės į „Talkos“ narius.

Šių metų pavasarį „Talka“ buvo atidariusi įvairių trąšų sandėlį, bet vis dėlto atsirasdavo tokių, kurie trąšas, net brangesnėmis kainomis, pirkinėdavo pas žydus.

Šį rudenį „Talka“ ėmė supirkinėti žąsis. Kurie ūkininkai turėjo didesnį žąsų skaičių, tie už žąsis gaudavo avanso (pinigų iš anksto). Už žąsis moka po 4 auks 50 sk.

Baigiant reikėtų pažymėti, kad šioje apylinkėje vis dėlto yra nemaža žmonių, kurie kooperacijos reikšmę supranta ir įvertina.

O. Draugas.

N. Daugėliškis *Pradėta katalikiškoji akcija.* Šio mėn. 11 dieną buvo Daugėlišky metinė adoracinė šventė. Žmonių prisirinko daug. Iš Vilniaus atvykęs kun. K. Pukėnas per pamokslą pranešė žmonėms, kad po pamaldų N. Daugėlišky bus steigiamas Lietuvių Katalikų Akcijos skyrius.

Žmonės, ištroškę lietuviškų organizacijų, suūžė į parapijos salę, kurią sausakimšai užpildė. Kadangi Akcijos nariais gali būti tik jaunimas, tai vedusieji ir senesniojo amžiaus žmonės turėjo iš salės išeiti. Tas seniams labai nepatiko, girdi, kaip gi čia dabar be jų apseis, ir jie norį būti organizuoti. Tai parodo, kad lygiai seni, kaip ir jaunimas labai yra pasigedę savų organizacijų, kultūrinės veiklos.

Susirinkimą atidarė vietos klebonas kun. P. Budra. Susirinkimą vedė centro atstovas kun. K. Pukėnas. Paaiškinus įstatus, Akcijos nariais įsirašė per šimtą jaunuolių. Čia pat buvo išrinktos dvi valdybos: berniukų ir mergaičių, Petkelis Stasys liko vyrų pirmininku, o Jurevičiūtė Elena mergaičių.

Būvęs.

Vardziukiemis, Švenčionių apskr. *Pasirodė su daina ir žaismais.* Spalio 11 d. čia buvo atsilankę Dūkšto klebonas kun. J. Vaičiūnas ir jo vargoninkas Umbražūnas. Kun. J. Vaičiūnas su vietos žmonėmis atkalbėjo ražančių ir pasakė keletą religinių minčių. Po to buvo pagiedota giesmė „Marija, Marija“.

Šia proga vardziukiemiečiai savo klebonui padainavo lietuviškų dainų ir pažaidė ratelių. Padainavo dainų ir senutės.

Neseniai čia buvo atsilankę apskrities ir rajono agronomai, kurie žadėjo čia nusausinti pievas. Žadėjo duoti plūgą, sėklų ir trąšų. Sakė už tai reikėsią išsimokėti per trejus metus. Taip pat buvo atsilankę inspektorius ir matininkas, kurie surūšiavo žemės sklypus ir pievas.

Gužutis.

Pavaiponė, Suvalkų apskr. *Laukia į prašymą atsakymo.* Šių mokslo metų pradžioje čia pradėjo veikti naujai įsteigtoji valdinė pradžios mokykla. Jos mokytojas yra St. Červinskis. Jis lietuviškai nemoka visai.

Šią mokyklą dabar lanko apie 50 vaikų iš šių kaimų: Budzisko, Aglinės, Vaiponės, Pavaiponės ir Sožėlkų. Lietuvių vaikai sudaro 90 proc.

Rugsėjo mėn. pradžioje vaikų tėvai nusiuntė mokyklų inspektoriui prašymą, kad vietoj mokyt. Červinskio atsiųstų kitą mokytoją, kuris mokėtų lietuviškai ir galėtų mokykloje įvesti lietuvių kalbos pamokas. Dabar žmonės nekantriai laukia atsakymo. Jeigu inspektorius prašymo nepatenkins, tėvai pasiryžę tuo reikalu kreiptis į Varšuvą.

O. Draugas.

Andriejavas, Suvalkų apskr. *Kulkosvaidis.* Šio valsčiaus valdyba yra nutariusi nupirkti kariuomenei kulkosvaidį. Tam reikalui yra nusistačiusi surinkti iš ūkininkų nuo kiekvieno ha žemės po 28 skatikus.

A—lynas.

Šlynakiemis, Suvalkų apskr. *Rungtynės.* Rugsėjo 26 d. vietos jaunimas buvo padaręs iškylą prie ežero, kur su Klevų ir Punsko jaunimu pažaidė tinklasviedžiu. Nugalėjo kleviečiai.

Pažymėtina, kleviečiai dabar labiau pasižymi veiklumu ir tautiniu susipratimu. Jis jau ir vakarą surengė ir sporte išsilavino. Dažnai surengia šokių vakarus, kuriuose daugiau pasirodo su daina ir tautiškais žaismais. Tokiais atvejais alkoholinių gėralų nevartoja. Gera būtų, kad ir kiti kaimai panašiai darytų.

Ąžuolynas.

Vydeniai, Viln.-Trakų apskr. *Kultūringas jaunimas.* Neseniai čia buvo vestuvės. Jose jaunimas šoko, žaidė ir padainavo gražių lietuviškų dainų. Be to, dar ir pasisportavo. Tokių gražių ir kultūringų pramogų kituose apylinkės kaimuose nebūna.

Drąsus.

KRONIKA

Laikraščių konfiskavimai

Vilniaus Miesto storastijos įsakymu, spalio 14 dieną sukonfiskuotas „Aidas", o spalio 15 d. — vienkartinis jaunimui skiriamas laikraštis „Rudens Vakarai". „Aidas sukonfiskuota už atskiras dalis vedamojo straipsnio „Išvados iš čekų nelaimių", kito straipsnio — „Politinė tikyba ar broliška meilė" ir vienos politinės žinios — „Ukrainai džiaugiasi Karpatų Ukrainos autonomine vyriausybe".

Buvo Liet. Katalikų Blaivybės D-jos susirinkimas

Spalio 16 dieną Vilniuje, šv. Mikalojaus parapijos salėje įvyko Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos narių susirinkimas. Jo programoje buvo paskaita, deklamacijos ir monologas.

Paskaitą skaitė S. Urbonavičius tema „Šimtas metų blaivybės sąjūdžiui". Prelegentas nupasakojo prieš šimtą metų Airijoje kilusį blaivininkų ir abstinentų judėjimą, kurio įkvėpėju ir vadovu buvo airis vienuolis kapucinas *Matas Teobaldas*.

Pritaikintas blaivybei eiles deklamavo stud. Vl. Pilypavičiūtė ir amatin. Stukėnas. Girtuoklio monologą pasakė amat. Semėnas.

Susirinkimui pirmininkavo šios Draugijos pirmininkas kun. K. Čibiras.

×

Vilniaus Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugija šių metų vasarą norėjo Vydenių kaime, Varėnos valsč. įsteigti savo skyrių. Gavusi to kaimo žmonių prašymą, draugijos valdyba, pasiremdama d-jos įstatais, buvo nusiuntusi Vilniaus - Trakų apskrities storastai pranešimą, kad, atsiradus pakankamam narių skaičiui, Vydeniuose ji steigianti savo skyrių. Po kurio laiko Vilniaus-Trakų apskrities storasta atsakė (raštu), kad jis Liet. Katalikų Blaivybės Draugijos skyriaus steigimo fakto domėn neįmąs.

Draugijos valdyba apeliavo Vilniaus Vaivadijos įstaigon, iš kur šiomis dienomis gavo raštu pranešimą, kad jos apeliacijos skundas išspręstas neigiamai ir tuo pačiu patvirtintas Vilniaus - Trakų apskrities storastos sprendimas.

Nauji bendrabučių vedėjai

Ligšiolinė Birutės bendrabučio mergaičių amatininkių vedėja U. Sekmukaitė nuo vedėjavimo Liet. Labdarybės d-jos kuratoriaus atstatyta. Jos vieton priimta Vytauto Didžiojo gimnazijos mokytoja Albina Skrebutėnaitė.

Taip pat naują vedėją turi ir berniukų Kęstučio bendrabutis. Vietoje šiomis dienomis iš vedėjavimo pasitraukusio Adomo Cicėno paskirtas bendrabučio vedėju mokytojas Juozas Budėnas.

Kiek anksčiau vietoj amatininkų bendrabučio Markučiuose vedėjo Br. Leskevičiaus vedėju paskirtas mokyt. Petras Burlingis.

Vysk. Michalkevičiaus jubiliejus

Vilniaus sufraganas vyskupas Kazimieras Michalkevičius šiemet lapkričio 6 dieną švęs savo 50 metų kunigavimo jubiliejų. Tą dieną Aušros Vartų koplyčioje jubiliatas atlaikys pritaikintas pamaldas.

Uždrausta pasilinksminimo pramoga

Vilniaus lietuviai amatininkai spalio 15 dieną norėjo surengti Lietuvių Studentų Sąjungos salėje viešą pasilinksminimo pramogą, kurioje turėjo būti šokiai ir žaidimai. Tuo reikalu buvo nusiųstas Vilniaus Miesto storastijai atitinkamas pranešimas. Tačiau toji pramoga neįvyko, nes Miesto storastija ją rengti uždraudė.

Būdingi reiškiniai

Praėjusią savaitę Vilniaus endekų dienraštis „Glos Narodowy" įsidėjo didoką straipsnį, kuriame, suminėjęs kelių asmenų, dar birželio mėnesį nubaustų, pavardes, plačiai aprašė apie šio mėn. 9 dienos įvykius Panevėžyje, visiškai nutylėdamas paduotas apie tai žinias Kauno spaudoje.

Kitą dieną endekų organo konkurentas „Naród" atvirai pagrasė Lietuvai, primindamas kovo 18 dieną, o šio mėn. 17 dieną „Kurjer Wileński" įsidėjo Kauno žemės lenkų sąjungos nusiųsto Lenkijos premjerui ir Vilniaus vaivadai memorjalo santrauką.

Iš jos matyti, kad Kauno žemės lenkų sąjungos vadai (jų pavardžių „Kur. Wil." neskelbia) prašė p. premjerą imtis radikališkų žygių, kad Lietuvos vyriausybė duotų garantijų, kad ateityje panašių įvykių neatsitiks.

Gailestingumo savaitė

Praėjusioji savaitė Vilniuje buvo vadinama gailestingumo savaite. Jos metu buvo populiarinama mintis susirūpinti nelaimingųjų vargšų likimu.

Spalio 16 d. Vilniaus gatvėse buvo renkamos vargšų reikalams piniginės aukos.

Steigiamas miesto muziejus

Vilniaus miesto magistrato švietimo ir kultūros skyrius pasiryžo Vilniuje įsteigti miesto muziejų. Jau pradėta rinkinėti istorinės reikšmės įvairūs muziealiniai daiktai, o ypač tie, kurie yra susiję su Vilniaus miesto istorija.

Muziejus pradėsiąs veikti kitų metų vasarą.

A. a. Marės Petronienės metinių mirties sukaktuvių proga, spalio 27 dieną rytą 5 val. 30 min. šv. Mikalojaus bažnycioje už jos vėlę bus atlaikytos gedulinės pamaldos.

Vyras ir šeima.

Redakcijos atsakymai

Agr. Pajaujui. Skelbimas jau buvo pavėlavęs.

Čepeliui. Sutinkame su tamstos pareikštomis mintimis, bet jų „Aide" negalime pavartoti, kadangi nei tamstai, nei kitiems skaitytojams jų netektų skaityti. Iš vieno rašinėlio pamėginsime padaryti nors trumpą korespondenciją.

KARAS KINIJOJE

— Japonai, kaip žinia, iškėlė savo kariuomenę Kinijos pietuose, kurią stūmė į Kantoną. Kantonas — svarbiausias miestas toje Kinijos dalyje. Su juo ir visa pietų Kinija didelę prekybą veda prancūzai ir ypač anglai. Šie pastarieji turi savo rankose Hongkongo miestą, kuris yra Kantono uostu. Per Hongkongą ir eina didžiausia anglų prekyba.

Japonų pasiryžimas nukelti karą į Kantono apylinkes nepaprastai sujudino anglus. Kad anglai neturėtų progos kištis į karą, japonai aplenkė anglų Hongkongą; jo nepaliesdami, jie priėjo prie geležinkelio, kuris jungia Kantoną su Hongkongu, ir nutraukė susisiekimą tarp tų miestų. Kiniečiai išsiuntė prieš japonus lėktuvus. Iš lėktuvų jie apmėtė bombomis laivus, kuriais atplaukė japonų kariuomenė, ir pačią kariuomenę, kai ši žygiavo imti geležinkelį.

Japonai į Kinijos pietus tuo tarpu išsiuntė dar nedidelę kariuomenę.

— Mūšiai Hankau apylinkėse kaskart smarkėja. Japonai gali eiti priekin tik po atkaklių kautynių, ir jie slenka prie Hankau labai lėtai. Kovos už Hankau savo dydžiu viršija žinomąjį mūšį prie Geltonosios upės.

KARAS ISPANIJOJE

— Italai savanoriai jau išplaukė keliais laivais iš Ispanijos. Tuo tarpu grįžta tėviškėn tik 10.000 kareivių. Jų pasitikti Neapolin išvyko pats Italijos karalius ir sosto įpėdinis.

— Anglų pasiuntinys Ryme kalbėjosi su Italijos užsienių reikalų ministeriu Čiano ir paklausė, ar Italija nesutiktų dar daugiau atšaukti savo kariuomenės iš Ispanijos. Čiano aiškaus atsakymo nedavė.

— Gen. Franko jau reikalauja pripažinti jam kariaujančios pusės teises. Anglai taip pat aiškaus atsakymo neduoda. Gen. Franko, gavęs tokias teises, galėtų blokuoti Katalioniją ir vyriausybininkų Ispaniją ir nutrauktų ginklų pristatymą jūra.

— Mūšiai kaip ir aptilo. Visą laiką kaunamasi prie Ebro upės. Nė viena pusė negali pasigirti didesniu laimėjimu. Kai kas tvirtina, kad po svetimšalių atšaukimo patys ispanai nepanorėsią kariauti ir karą tuojau pabaigsią.

Lietuvos moterys laimėjo antrą vietą

Kaip jau esame pranešę, šiomis dienomis Italijoje, Ryme miesto buvo suorganizuotos Europos moterų krepšinio rugtynės. Jose dalyvavo Lietuva, Italija, Lenkija, Prancūzija ir Šveicarija.

Pirmą dieną rungėsi Lietuva su Italija ir Prancūzija su Šveicarija. *Lietuva nugalėjo Italiją* (23:21), Prancūzija nugalėjo Šveicariją (43:18).

Antrą dieną rungėsi Lietuva su Šveicarija, Lenkija su Italija. *Lietuva nugalėjo Šveicariją* (28:10) Italija — Lenkiją (27:19).

Trečią dieną rungėsi Lietuva su Prancūzija ir Lenkija su Šveicarija. *Lietuva nugalėjo Prancūziją* (20:14) *Lenkija — Šveicariją.*

Paskutinę ketvirtą dieną Europos krepšinio pirmenybes turėjo nulemti Lietuvos rungtynės su Lenkija. Jos pasibaigė lenkių moterų nugalėjimu (24:21). Šis Lietuvos moterų pralaimėjimas jas iš pirmos vietos išstūmė į antrą vietą.

Pagal gautąjį taškų skaičių, rungtynių vaisiai tokie: pirmą vietą laimėjo ir Europos moterų krepšinio meisteriu tapo Italija, antrą vietą — Lietuva, trečią — Lenkija, ketvirtąją Prancūzija, penktąją — Šveicarija.

Po rungtynių pirmą ir antrą vietą laimėjusios rinktinės gavo dovanų. Lietuva gavo Rymo gubernatoriaus paskirtą dovaną.

Šių Europos moterų krepšinių rungtynių proga vienas italų laikraštis buvo paskelbęs konkursą, norėdamas sužinoti, kuri rungtynių dalyvių moterų yra geriausia žaidėja. *Konkursą rungtynių žiūrėtojai išsprendė Lietuvos naudai, pripažindami geriausia Europos žaidėja-krepšininke lietuvę Mileraitę.*

Kitos Europos moterų krepšinio rungtynės nutarta suorganizuoti taip pat Ryme 1940 metais.

Japonų pavojus Amerikos ir Europos kapitalistams

Vašingtone neseniai buvo įteikta Japonjnos nota, kurioje Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybė painformuojama, kad japonų kariuomenė pietinėje Kinijos dalyje buvo iškelta, norint pradėti puolimą prieš Kantoną. Diplomatiniai Amerikos sluoksniai nurodo anglų interesus šioje srityje. Anglų ir amerikiečių interesams dabar ten gresia pavojus. Todėl priklauso nuo Anglijos, kad būtų imtasi kitokių, negu diplomatiniai, žygių. Primenama, kad Jungtinių Amerikos Valstybių užs. reik. ministeris yra nekartą pažymėjęs, jog Amerikos interesai bus ginami. Ligi šiolei nebuvo nusileista kariniams japonų reikalavimas. Jungtinės Amerikos Valstybės, Anglija ir Prancūzija dabar atsidūrė prieš japonų pavojų, ir dėl to reikėtų imtis bendros akcijos. Jungtinės Amerikos Valstybės pageidauja, kad Europoje padėtis kuo greičiausiai susitvarkytų ir kad Prancūzijos ir Anglijos vyriausybės galėtų savo pastangas nukreipti į Tolimųjų Rytų klausimą. Bus pradėti diplomatiniai pasitarimai tarp šių trijų valstybių, kai tik Jungtinių Amerikos Valstybių užsienių reikalų ministerija nuodugniai susipažins su japonų nota.

Kas kieno prašo pagelbos

Jau anksčiau buvo žinoma, kad Italija palaikanti Vengrijos pusę. Apie tai ne kartą yra pasakęs Musolinis ir, be to, visi italų laikraščiai palaiko Vengriją. Todėl nutrūkus deryboms su Čekoslovakija, Vengrijos vyriausybė pirmiausia apie tai pranešė keturių Europos didžvalstybių vyriausybėms. Tuo pačiu metu Vengrijos delegatas Csaki atvyko lėktuvu į Rymą ir tuojau apsilankė pas Italijos užsienių reikalų ministerį Čiano.

Iš to daroma išvada, kad Vengrijos reikalavimus rems visų pirma italai.

Tuo tarpu, kai vengrai ieško pagelbos ir užtarimo Ryme, čekai tą pat daro... Berlyne. Jų užsienių reikalų ministeris Chvalkovskis konferavo su vokiečių užsienio politikos vairuotojais Berlyne, o po to buvo nuvykęs į Berchtesgadeną pas Hitlerį, su kuriuo ilgai konferavo.

Iš visa to išeitų, kad Vengrijos-Čekoslovakijos konfliktą spręs ne Miuncheno konferencijos visi keturi dalyviai, bet tik du: Italija, palaikydama vengrus, Vokietija, čekoslovakus.

Įvairu-įdomu

Šokęs iš miego, nušovė savo draugą

Neseniai Apygardos teismas Kolomijos mieste svarstė vieno didelio dvaro laukų sargo Jono Hrynyko bylą, kurioje jis buvo kaltinamas žmogžudybe. Nusikaltimas įvyko tokiomis aplinkybėmis. Hrynyk turėjo daug darbo laukuose, nes tuo laiku labai plito laukų vagystės. Paties apsigynimui nešiojosi su savim primuštą šautuvą. Šių metų rugpjūčio 1 d. užmigo savo pirkioje. Apie ketvirtą valandą ryto pas Hrynyką atėjo jo geras kaimynas. Tuo metu Hrynyk šoko staiga iš miego, stvėrė šalia gulintį šautuvą ir iššovė kaimyno pusėn, kurį mirtinai nušovė. Teisme kaltinamasis teisinosi visai nenoromis nušovęs savo kaimyną, kuris buvęs jo geriausias draugas. Hrynykas sapnavęs, kad du vagys vogė pėdus, ant kurių jis miegojęs. Staiga jis stvėręs šautuvą ir iššovęs vagio pusėn, paskiau jis atgavęs samonę suprato, kad nušovęs savo gerą draugą. Teismas kaltinamąjį išteisino.

„Geležinis žmogus"

Tasai žmogus — tai Charles Tegart. Geležinio žmogaus pavardę jis gavo Indijoje, kur Kalkutos mieste jis buvo policijos šefu. 1930 metais, važiuojant jam automobiliu viena miesto gatve, du bengalai įmetė jo automobilin bombą, kuri betgi neišsprogo. Užtat pasiutišku pykčiu sprogo policijos šefas. Iššoko staiga iš automobilio, pasivijo pasikėsintojus ir taip juos „aptaisė", kad vedami policijos nuovadon buvo jau visai „ramūs". Nuo to laiko prieš Tegartą nieks jau daugiau nemėgino kėsintis, o kai kurie jį laikė stačiai neliečiamu.

Dabar šis žmogus yra Palestinoje, kur jam pavesta kovoti su arabų teroristais.

Paryžiaus siuvėjams buvo pritrūkę kariškos gelumbės

Kritiškomis dienomis, kada daug Prancūzijos atsarginių buvo pašaukta kariuomenėn, Paryžiaus siuvėjams buvo pritrūkę kariškos gelumbės. Daugelyje įmonių taip pat stigo darbininkų, nes jie buvo paimti kariuomenėn.

Kiek pasaulis išleidžia ginklavimuisi

Vienas Naujorko dienraštis pateikia žinių, kiek kuri valstybė išleidžia pinigų ginklavimuisi. Jungtinės Amerikos Valstybės išleidžia ginklavimuisi per metus 1.300.000.000 (vieną milijardą tris šimtus milijonų) dolerių. Vienam gyventojui išeina karinio mokesčio apie 9 doleriai per metus. Laikraštis pastebi, kad J. Amerikos Valstybėse šis mokestis esąs dar, palyginti, nedidelis. Anglijoje šio mokesčio vienam gyventojui išeina daugiausia, — per metus 40 dolerių.

Anglijoje budžete ginklavimuisi esą numatyta 1.700.000.000 (vienas milijardas septyni šimtai milijonų) dolerių. Ši suma paskutiniuoju laiku padidėsianti iki dviejų milijardų. Vokietija ginklavimuisi skirianti 2.600.000.000 dolerių. Vienam gyventojui išeina 32 doleriai per metus. Prancūzija skirianti ginklavimuisi 30.000.0000.000 frankų, apskaičiuojant betgi doleriais, vienam gyventojui per metus išeina 17 dolerių. Italija ginklavimui (kartu su karo laivynu) išleidžianti 300.000.000 (tris šimtus milijonų) dolerių. Vienam gyventojui per metus išeina 7 dol.

Pridėdamas prie šitų sumų kitų valstybių skiriamas ginklavimuisi sumas, laikraštis yra tos nuomonės, kad iš viso pasaulis ginklavimui išleidžiąs per metus 14 milijardų dolerių.

Sovietuose šventas Raštas ir maldaknygės vartojamos kroviniams

Jau kuris laikas Sovietose trūksta popieriaus ne tik rašymui, bet ir įkrovimui. Kai kuriuose miestuose valstybinių krautuvių vedėjai, neturėdami poperiaus įkrovimui, kreipiasi į vietinius bedievių klūbus, kad jie pristatytų makulatūros. Iš bedievių klūbų sandėlių duodama įkrovimui šventasis Raštas, maldaknygės ir kitokios religinės knygos.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA taisyti gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.